

בס"ד. ש"פ נצבים וילך, כ"ג אלול, ה'תשי"ט

(הנחה בלתי מוגה)

כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועי' תצמיח כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה נגד כל הגוים'. ומפרש רבינו בלקו"ת² דפסוק זה קאי על קיום התומ"צ שנקראים בשם זריעה, כמ"ש זרעו לכם לצדקה, וכשם שהצמיחה היא ע"י זריעת גרעין בארץ, כך גם זריעת המצוות היא בישראל שהם בחי' ארץ, כמ"ש ארץ חפץ, ועי"ז נעשה הצמיחה. ובכללות ענין המצוות יש ג' מדריגות, שזהו אומרו כארץ תוציא צמחה, שהיא בחי' א', וכגנה זרועי' תצמיח הם ב' בחי', כי זרועי' הוא לשון רבים, ומיעוט רבים שנים³. והענין בזה, דמ"ש כגנה זרועי' תצמיח הם ב' הבחי' דמעשה המצוות וכוונת המצוות, שממעשה המצוות נעשית הצמיחה בג"ע התחתון, ומכוונת המצוות נעשית הצמיחה בג"ע העליון. ועז"נ כגנה, שזהו כמו הגנן שמטפל בהזריעה כו'. אמנם ענין כארץ תוציא צמחה הוא בחי' נמוכה יותר, והיא הצמיחה אשר תצמח מעצמה בלי זריעה, שהרי יש פירות שצומחים מעצמן בלי זריעת גרעין, אלא שאינם משובחים כ"כ כמו הפירות שצומחים ע"י זריעה ונטיעה, אבל מ"מ הרי זו גם צמיחה. וענינו במצוות הו"ע מצוות מעשיות שנעשים בלי כוונה, כי אם בדרך מצות אנשים מלומדה⁴, שגם עי"ז נעשה צמיחה, והיינו לפי שהמצוות הם בארץ חפץ, בני"י, שיש בהם בחי' הרחימו שהיא האהבה מסותרת, ונכלל בה גם דחילו, ולכן נעשית עי"ז הצמיחה. והנה, כל זה הוא במי שלא חטא ולא פגם ועבר את הדרך, אמנם במי שחטא ופגם ועבר את הדרך, הן בהעדר קיום מ"ע והן כשעובר על ל"ת, הנה על זה כתיב כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה, שהו"ע הצמיחה וגילוי האור מלמעלה בר"ה ויוהכ"פ ועשי"ת, והיינו, שע"י עבודת התשובה והתגלות י"ג מדה"ר בחודש אלול עד יוהכ"פ, שהם ארבעים ימי רצון⁵,

(1) ישע"י סא, יא. — הפטרת ש"פ נצבים וילך.

(2) פרשתנו (נצבים) נ, סע"ג ואילך.

(3) הושע י, יב.

(4) מלאכי ג, יב.

(5) נסמן בלקו"ש חכ"א ע' 111 הערה 21.

(6) ישע"י כט, יג.

(7) ראה תניא פי"ח. פכ"ה. ספמ"ג.

(8) ראה ראשית חכמה שער התשובה פ"ד

(קטו, ב). ב"ח לטור או"ח סתקפ"א. אוה"ת

שה"ש (כרך ב) ע' תקמו ואילך. ועוד.

והיינו, שגם בחטא שהי' כמו חטא הראשון נאמר בהם מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון⁹, הנה עי"ז יצמיח צדקה ותהלה נגד כל הגוים, והיינו, שגם כשחסר בתומ"צ, וגם כשישנו ענין קליפת נוגה וגם ענין גקה"ט, שזהו"ע כל הגוים, מ"מ יצמיח צדקה ותהלה, עד שגם זדונות נעשים לו כזכיות¹⁰. וזהו כללות הענין דיגמה"ר שבהם נאמר¹¹ ויעבור הוי' על פניו ויקרא הוי' הוי', דפניו הו"ע תומ"צ שהם פנימיות הרצון, אמנם בחי' יגמה"ר הם על פניו, שהם למעלה גם מהפנימיות תומ"צ, ולכן נאמר הוי' הוי' ב"פ, קודם שיחטא ולאחר שיחטא¹², שגם אז הוא נושא עון ועובר על פשע, ועד שזדונות נעשים כזכיות.

ב) ולהבין מעלת יגמה"ר שממשיכים האור גם כשחסר בעבודה דקיום תומ"צ כו', הנה¹³ ענין הרחמים הוא בקו האמצעי, שהוא למעלה מב' הקוין, קו הימין וקו השמאל, שהם בהתחלקות ובהגבלה, שהרי על קו הימין יש התנגדות דקו השמאל, ועל קו השמאל יש המניעה שמצד קו הימין, אמנם קו האמצעי הרי לכאורה הוא נותן מקום לשניהם, אך האמת היא שקו האמצעי הוא למעלה משניהם, שלכן כולל אותם ומכריע ביניהם. וביאור מעלת קו האמצעי שהוא למעלה מב' הקוין, דעם היות שגם ב' הקוין עולים בכתר, הרי זה רק בחיצוניות הכתר, משא"כ קו האמצעי עולה בפנימיות הכתר¹⁴. ועוד חילוק בין קו האמצעי לב' הקוין, שבב' הקוין יש התחלקות מדריגות, וקו האמצעי הוא בכל המדריגות בשווה מתחלתו ועד סופו. ושני חילוקים אלו תלויים זה בזה, דכיון שקו הימין וקו השמאל שרשם בחיצוניות הכתר, שהוא הארה בלבד, לכן יש בהם התחלקות מדריגות, וקו האמצעי שהוא בפנימיות הכתר, שהוא בחי' עצם, הוא בכל המדריגות בשווה, כידוע ההפרש בין הארה לעצם, שהארה הנה ככל שנמשכת הרי היא מתמעטת ומתצמצמת, משא"כ העצם הנה בכל מקום שנמשך הרי הוא בשווה.

ויובן זה ממה שאנו רואים באדם למטה, שיש בו ג' קוין אלו, קו הימין הוא יד ימין ורגל ימין, קו השמאל הוא יד שמאל ורגל שמאל, וקו האמצעי הוא הראש והגוף עד סיומא דגופא. ולכאורה הרי הראש והמוחין (שהם הכחות הנעלים) הם בקו האמצעי. אמנם באמת הנה גם

13) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה כנשר תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' כד ואילך).
14) תו"ח נח סה, ב. ובכ"מ.

9) פרש"י תשא לג, יא. עקב ט, יח.
10) יומא פו, ב.
11) תשא לד, ו.
12) ר"ה יז, ב.

בהראש יש התחלקות ג' קוין, דמאחר שיש התחלקות קוין בידיים וברגלים שהם בחי' המדות, חג"ת ונה"י, ושרש המדות הוא מהמוחין, הרי מוכח שגם בהמוחין יש התחלקות קוין, והיינו, שמוח החכמה הוא בקו הימין, ומזה נמשך אח"כ יד ימין ורגל ימין, ומוח הבינה הוא בקו השמאל כו', ומוח הדעת בקו האמצעי. והנה, בב' הקוין, קו הימין וקו השמאל, יש חילוקי מדריגות, הרי אינו דומה מדריגת המוחין כפי שהם בעצם למדריגת המוחין שמהם נמשכים המדות ובפרט להמוחין שבמדות. וחילוק זה הוא בתוקף, שהרי יש ריחוק גדול בין המוחין להמדות, דכאשר הוא עסוק בשכל אזי אין מקום להתפעלות, וכאשר הוא בהתפעלות המדות אזי אי אפשר לו להשיג כו'. וכמו כן יש כמה מדריגות במדות גופא, וכמו במדת האהבה, שיש בה בחי' חב"ד חג"ת ונה"י, דחב"ד של האהבה הוא הטעם שמחייב את האהבה, אם מצד העילוי או לפי שהטיב עמו, וענינו בעבודה הוא החילוק בין קרבת אלקים טוב לקרבת אלקים לי טוב¹⁵, והחג"ת של האהבה הוא התעוררות והרגש האהבה, והנה"י של האהבה הוא התגלות האהבה בדיבור כו'. וכמו"כ גם במדת החסד שהיא חיצונית לגבי האהבה (כמ"ש באגה"ק¹⁶), יש בחי' חב"ד חג"ת ונה"י, דחב"ד של החסד הוא הטעם על החסד, והוא האהבה, שמפני שאוהב אותו (מצד העילוי אם מצד שהטיב עמו) הרי הוא מתעורר בחסדו עליו, והחג"ת של החסד הוא הרגש החסד, והנה"י הוא השפעת החסד בפועל. והרי ג' ענינים אלו הם חלוקים זה מזה, דבחב"ד של החסד ישנו הטעם, ובחג"ת ישנו רק ההרגש, ובנה"י ישנה רק ההשפעה בפועל, היינו, שאין בהם לא טעם ולא הרגש, כי אם הפועל בלבד, שזהו הטעם שנה"י נקראים בשם כדי ערכות¹⁷, שאין בהם לא טעם ולא ריח. וכל זה הוא בקו הימין וקו השמאל. אבל קו האמצעי הוא בכל הבחי' בשוה, והיינו, שגם כפי שבא בבחי' היסוד סיומא דגופא, יש בזה כל העצם, וכידוע בענין אין קישוי אלא לדעת¹⁸. וכן הוא גם בענין הרחמים, שהתעוררות הרחמים על זולתו הוא ע"י ההרגש דוקא, שמרגיש את הזולת, ומתקשר ומתאחד עמו, ובמילא מתעורר ברחמים עליו. וכל זה הוא לפי שקו האמצעי מגיע בפנימיות הכתר, שהוא בחי' העצם, ולכן המשכתו היא עד סוף המדריגות, ובאופן שנמשך בכולם בשוה.

17) ראה זח"ג רכ, ב. רסב, א. ח"ג קמג, ב. וראה לקו"ת מסעי צ, ג. 18) יבמות נג, ב.

15) תהלים עג, כח. וראה שיחת אחש"פ שנה זו סכ"ז (תו"מ חכ"ה 240 ואילך). אג"ק ח"ח ע' שעא. 16) סט"ו.

והנה כמו"כ הוא גם בענין התורה, שהיא בקו האמצעי, כמ"ש¹⁹ זכרו תורת משה עבדי, דמשה מלגאו ויעקב מלבר²⁰, ששניהם הם בת"ת, אלא שמשה מלגאו ויעקב מלבר, ולכן, גם כפי שהתורה ירדה למטה כו', ועד לטענות של שקר שזה אומר כך וזה אומר כך²¹, הנה גם אז אין דברי תורה מקבלים טומאה²², ויתירה מזה, שגם תלמידי חכמים שהם מקבלים מהתורה אין אש של גיהנם שולטת בהם²³, והיינו לפי שהתורה היא בקו האמצעי, שמגעת בהעצמי, והעצמי הוא בכל המדרגות בשוה. וזהו ג"כ החילוק בין ג' האבות, שאברהם הוא בקו הימין, ועבודתו היא בעמוד הצדקה וגמ"ח, כללות המצוות²⁴, ויצחק בקו השמאל, ועבודתו היא בעמוד העבודה, ויעקב בקו האמצעי, ועבודתו היא העמוד דתורה, הנה אברהם יצא ממנו כו' וכן יצחק יצא ממנו כו'²⁵, היינו, שמצד קו הימין וכן מצד קו השמאל יש ענין של יציאה לגמרי²⁶, ורק יעקב שהוא קו האמצעי היתה מטתו שלמה²⁷.

ג) וזהו גם מ"ש²⁸ כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף וגו', דנשר הוא בחי' תפארת, מדתו של יעקב, מדת הרחמים, שהיא בקו האמצעי, כידוע שד' הפנים שבמרכבה הנה פני ארי' אל הימין ופני שור אל השמאל²⁹, ופני אדם ופני נשר הם בקו האמצעי, דפני אדם הוא בבחי' דעת דמלכות, שהוא שרש לבחי' פני נשר שהוא ת"ת דמלכות³⁰. וזהו כנשר יעיר קנו, שכל עלי' שבאין ערוך היא ע"י פני נשר, קו האמצעי, וכנ"ל שהעלי' דקו האמצעי היא בפנימיות הכתר. וזהו ג"כ מה שבענין מ"ת כתיב³¹ ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, והיינו לפי שהוצרכה להיות עלי' שבאין ערוך, שהרי בהיותם במצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה³², ועד כדי כך, שהגאולה הוצרכה להיות כהרף עין³³, כיון שאילו היו נשארים במצרים עוד כהרף עין, היתה יכולה להיות ח"ו

דיצא ממנו הוא עוד יותר מאשר באברהם

(ראה גם סה"מ תרכ"ו ע' עג).

(27) ויק"ר שם. רש"י ויחי מז, לא.

(28) האזינו לב, יא.

(29) יחזקאל א, י.

(30) שער מאמרי רז"ל להארז"ל — מאמר

פסיעותיו של אברהם אבינו.

(31) יתרו יט, ד.

(32) ראה זהר חדש ר"פ יתרו. ועוד.

(33) פרש"י בא יב, מא.

(19) מלאכי ג, כב.

(20) ראה תקו"ז תי"ג (כט, א).

(21) ראה תניא פ"ה (ט, ב). קונטרס עץ

החיים פי"א (ע' 38).

(22) ברכות כב, א.

(23) חגיגה בסופה.

(24) ראה תניא פל"ז.

(25) ראה פסחים נו, א. ויק"ר פל"ו, ה.

וראה לקו"ת ואתחנן ה, א. שה"ש ט, ד.

(26) בזכרון אחדים, שאצל יצחק הענין

ירידה גם למטה ממ"ט שערי טומאה³⁴, ומירידה הלזו היתה העלי' באין ערוך, עד ואביא אתכם אלי, אלי ממש, שהוא העצמות, הנה עלי' כזו, שהיא באי"ע ושלא בסדר והדרגה כלל, היא ע"י כנפי נשרים דוקא, קו האמצעי. וזהו ג"כ מ"ש בלקו"ת להאריז"ל³⁵ בביאור הכתוב שלשה המה נפלאו ממני גו' דרך הנשר בשמים גו', שהפלא הוא שהנשר שהוא עוף טמא נמצא במרכבה העליונה. ולכאורה אינו מובן³⁶, הרי גם הארי' הוא חי' טמאה, ומהו הפלא בענין הנשר דוקא. אך הענין הוא, דפני ארי' הוא בקו הימין, שמגיע רק בחיצוניות הכתר, ולכן אין זה פלא כ"כ, ועיקר הפלא הוא על הנשר, כיון שמגיע בפנימיות הכתר, בחי' עתיק, וכנ"ל שהעלי' שע"י הנשר היא עלי' שבאין ערוך לגמרי.

ד) **וזהו** ג"כ מה שאמרו רז"ל³⁷ אותן אלף שנה שעתיד הקב"ה לחדש בהן עולמו, צדיקים מה הן עושין, הקב"ה עושה להם כנפים כנשרים ושטין על פני המים, והיינו, שגם העליות דלעתיד יהיו ע"י כנפי נשרים דוקא, לפי שבהם ועל ידם העלי' היא שלא בהדרגה.

ובהקדים ביאור מארז"ל הנ"ל אודות אותן אלף שנה שעתיד הקב"ה לחדש בהם עולמו, שרש"י פירש שאז יהי' עולם זה חרב. ובמשנה סוף תמיד ליום שכולו שבת ומנוחה כו', כתב הרע"ב, האי תנא ס"ל כמ"ד וחד חרוב³⁸. וצריך להבין, מהו הענין שמצד יום שכולו שבת נעשה חד חרוב, ואם מצד יום שכולו שבת צריך להיות חרוב, הי' צריך להיות מעין זה בכל שבת. אך הענין הוא, דהנה, בשבת כתיב³⁹ ויכולו השמים והארץ וכל צבאם גו', ויכולו מלשון כליון⁴⁰, שבשבת הוא עליית העולמות כידוע. ומקשה רבינו בלקו"ת ד"ה שובה ישראל⁴¹, דכיון שבשבת נעשה עליית החיות של העולמות, מניין יש להם חיות, ומתוך, שהעלי' היא בבחי' החיצוניות, וקבלת חיותם היא מבחי' הפנימיות, והיינו שהעלי' היא בבחי' הדיבור, ואז מקבלים חיות מבחי' המחשבה. והנה, עד"ז איתא ג"כ לענין ר"ה, דכתיב⁴² זה היום תחלת מעשיך זכרון

34) ראה סידור האריז"ל סדר הגש"פ פיסקא ויוציאנו.
 35) עה"פ משלי ל, יח"ט.
 36) ראה גם אוה"ת האזינו ע' א'תרפ"ט.
 37) ד"ה כנשר תער"ב (המשך תער"ב ח"ב ע' עתר). ד"ה הנ"ל תשכ"ט (סה"מ תשכ"ט ע' כב). תשמ"ב (תו"מ סה"מ תשרי ע' כג. קנד).
 38) סנהדרין צב, ריש ע"ב.
 39) ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א.
 40) בראשית ב, א.
 41) אוה"ת בראשית מב, ב ואילך. (כרך ג) תקח, א ואילך.
 42) דרושי ש"ש סו, ג.
 43) בתפלת מוסף דר"ה (ר"ה כז, א).

ליום ראשון, והיינו שע"י התקיעות והתפלות נעשה תחלת מעשיך, לפי שמקודם לזה החיות הוא בסילוק, שזהו מש"נ⁴³ מרשית השנה, מרשית חסר א', לפי שהחיות הוא בסילוק, ומקשה רבינו⁴⁴, דכיון שהחיות הוא בסילוק, מניין מקבלים העולמות חיותם. ומתוך, שהסילוק הוא רק בבחי' הפנימיות, וקבלת החיות היא מבחי' החיצוניות, ועד"מ אדם שעסוק באיזה ענין שכלי ומ"מ עושה איזה מעשה מצד ההרגל או כמתעסק. והנה, הגם שיש הפרש בין ר"ה לשבת, שבר"ה העלי' היא בבחי' הפנימיות, ובשבת העלי' היא בבחי' החיצוניות, מ"מ, בהכרח לומר שגם בשבת יש עלי' בבחי' הפנימיות. דהנה, מבואר בלקו"ת ד"ה למנצח על השמינית⁴⁵ בענין השאלה ששאל מין א' מר"ע, אם הקב"ה מחבב⁴⁶ את השבת, איך מוריד גשמים ומצמיח עשבים בשבת, והשיב לו משל מעירוב והוצאה שברשות א' אין צריך עירוב כו', והרי אצלו ית' הכל הוא רשות היחיד דיחידו של עולם⁴⁷. ומבואר בלקו"ת שם, שהמשכת החיות בשבת מבחי' ומדריגה שאין בה חילוקי רשויות היא מבחי' חיצוניות א"ק, ואילו העלי' והשביתה היא בבחי' פנימיות א"ק, והיינו, לפי שבבחי' חיצוניות א"ק הכל בהשוואה אחת, כחשיכה כאורה⁴⁸, ועל זה אין צריך כלי, משא"כ להמשכת פנימיות א"ק צריך להיות כלי, והו"ע המילה שהוא הסרת הערלה, שהיא כלי להמשכת פנימיות א"ק, ולכן בפנימיות א"ק יש עלי' בשבת, אבל בחיצוניות א"ק אין חילוק בין שבת לימי החול. ונמצא, שגם בשבת העלי' היא בבחי' הפנימיות. ואין זה סותר למשנת"ל מד"ה שובה ישראל שהעלי' דשבת היא בבחי' הדיבור ולא בבחי' המחשבה, לפי שגם בדיבור עצמו יש חיצוניות ופנימיות. דהנה, התהוות העולם הוא מבחי' הדיבור, ובדיבור ישנו חומר האותיות שהוא חיצוניות הדיבור, וישנה גם צורת האותיות, כמבואר באגה"ק⁴⁹ שצורת האותיות היא בחי' האותיות שבנפש שהם השרש של הדיבור, וראי' על זה, שהרי החרש יש לו כל ה' המוצאות, ומ"מ אינו יכול לדבר, לפי שאין בו גילוי האותיות שבנפש שהם שרש הדיבור. וכן גם ענין ההרהור, שהיא דרגא היותר אחרונה שבמחשבה, הרי זה פנימיות הדיבור, שהרי ההרהור הוא הנותן

46) כ"ה בתרע"ח. אבל במדרש ולקו"ת

שם: מכבר.

47) ב"ר פ"א, ה.

48) תהלים קלט, יב.

49) סי' ה.

43) עקב יא, יב.

44) מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתפח

ואילך. הנחות הר"פ ע' קפו. וראה גם ד"ה

כבוד מלכותך תשי"ב פ"ג ואילך (סה"מ

תשי"ב ע' קמד ואילך). לקו"ש ח"ט ע' 220.

45) תזריע כא, ג.

סדר וחיות בהדיבור. והעלי' דשבת היא בבחי' פנימיות הדיבור, והיינו, שכללות ענין הדיבור הוא חיצוניות לגבי המחשבה, אבל בהדיבור עצמו העלי' הוא בפנימיות הדיבור, ואילו חיצוניות הדיבור אינו מסתלק גם בשבת, והיינו שחיצוניות הדיבור דע"מ הם המהוים את הנבראים תמיד, הן בימות החול והן ביום השבת ובר"ה. ומה שמקשה בד"ה שובה הנ"ל מניין נמשך חיות הנבראים בשבת, הכוונה היא על חיות האותיות, דמאחר שיש עלי' בפנימיות הדיבור, א"כ מניין נמשך חיות האותיות. ועל זה מתרץ שחיות האותיות היא מבחי' המחשבה, אבל מה שנמשך מהמחשבה הוא מבחי' חיצוניות המחשבה, וכנ"ל שרק בבחי' חיצוניות א"ק אין חילוק רשויות כו'. ובזה יובן ג"כ המבואר בשער היחוד והאמונה⁵⁰ בענין לעולם הוי' דברך נצב בשמים⁵¹, שדבר הוי' נצב תמיד בהנבראים, ואם יסתלק כרגע יהיו אין ואפס כמו קודם הבריאה, והרי ישנו ג"כ ענין ההתחדשות (חידוש הישנות), כמ"ש⁵² המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, שאינו כמו הענין דלעולם גו' נצב, שהוא בלי שינוי כלל. אך הענין הוא, שבחיצוניות האותיות אין שינוי כלל, ותמיד הם נצבים בהנבראים להוותם מאין ליש, וענין המחדש הוא בענין חיות האותיות. ובזה יובן ג"כ איך נמשך חיות העולמות בר"ה שחל להיות בשבת⁵³, מאחר שהעלי' היא הן בבחי' הפנימיות והן בבחי' החיצוניות, כי, כל ענין העלי' הוא בענין החיות, אבל חיצוניות האותיות הם נצבים תמיד בלי שינויים, ומזה הוא חיות העולמות.

ועפ"ז יובן הטעם שביום שכולו שבת יהי' חד חרוב, דהנה, עכשיו העלי' דשבת היא בפנימיות א"ק, ואין זה נוגע לבחי' חיצוניות א"ק, אבל לעתיד לבוא, כאשר יקויים היעוד ונגלה כבוד הוי' גו'⁵⁴, אזי גם בחיצוניות יורגש הפנימיות, וכיון שגשמיות העולם אינה כלי לבחי' הפנימיות, לכן יהי' חד חרוב. וע"ד ענין המן שלא ירד בשבת, אע"פ שבשבת כתיב⁵⁵ ויברך אלקים את יום השביעי, שברכו במן⁵⁶, והיינו⁵⁷ לפי שהמן הוא בחי' שיורא דטלא דבדולחא⁵⁸ שהוא למעלה מהעולמות, ולכן, אע"פ שלמעלה היתה עיקר המשכתו בשבת דוקא, שהו"ע העלי' בבחי'

56) מכילתא יתרו כ, יא. וראה דרושים
שבערה הבאה.
57) ראה אוה"ת בשלח ע' תרלח"ט. המשך
תער"ב ח"ב ע' א'סא. א'פו. ועוד. וראה מאמרי
אדה"ז על פרשיות התורה ס"ע רצה ואילך.
58) ראה זח"ג קכח, ב.

50) פ"א.
51) תהלים קיט, פט.
52) בברכת ק"ש.
53) ראה לקו"ש ח"ט שם.
54) ישעי' מ, ה.
55) בראשית ב, ג.

הפנימיות, הנה למטה לא ירד בשבת, מפני שכמו שהוא בבחי' הפנימיות אי אפשר לירד למטה בגשמיות, ורק אח"כ בימות החול שיורד האור בבחי' השתלשלות, אזי נמשך וירד בעולם. ומזה מובן במכ"ש בנוגע להגילוי דלעתיד, שהרי אם המן שהוא שיורא דטלא בלבד, אינו יכול להיות נמשך בעולם, הרי מכ"ש לעתיד שאז יהי' גילוי בחי' הטל עצמו, שזהו טל שעתיד להחיות בו את המתים⁵⁹, היינו, שגם המת עצמו יהי' נעשה חי, שזהו"ע של חיות באופן נעלה יותר מאשר החיות דעכשיו⁶⁰, הרי בודאי שבחי' זו אינה יכולה להיות נמשך בגשמיות העולם, ולכן יהי' חד חרוב.

וזהו שאמרו רז"ל אותן אלף שנה שעתיד הקב"ה לחדש בהן עולמו, צדיקים (היינו כל ישראל, כמ"שי⁶¹ ועמך כולם צדיקים) מה הן עושין, הקב"ה עושה להם כנפים כנשרים ושטין על פני המים, דהנה, מים קאי על התורה, אין מים אלא תורה⁶², שהו"ע מים העליונים שעל הרקיע⁶³, והם יהיו שטים על פני המים, היינו, שיתעלו למעלה כ"כ עד שיהיו שטים על פני המים, באופן של שיוט בלבד, כמו עד"מ חכם גדול כשמעיין באיזה שכל קטן שאין צריך בו טורח ויגיעה כלל, אלא שט בו בנקל בלי שום טורח. ועלי' זו תהי' ע"י כנפי נשרים דוקא, קו האמצעי, שע"ז היא העלי' שבאין ערוך, כנ"ל.

(ה) **אמנם** בענין העלי' שבקו האמצעי יש כמה מדריגות, שהרי יש בחי' פני נשר כפי שהוא במרכבה דבריא,ה, ויש כפי שהוא באצ"י, ת"ת ודעת דאצילות, ולמעלה יותר כו'. וזהו כנשר יעיר קנו, כנשר בכ"ף הדמיון, דכשם שישנה העלי' שע"י הנשר, בחי' ת"ת דאצילות, יש גם עלי' גדולה מזו, שזהו מ"ש⁶⁴ הוי' בדד ינחנו. דהנה, משנת"ל שהעלי' דקו האמצעי היא בבחי' פנימיות הכתר, בחי' עתיק, הרי עם היות שבחי' עתיק הו"ע העתקת העצמות, מ"מ, אין זה כמו העצמות ממש, אלא כפי שנעתק כו'. וע"ד המבואר במ"א⁶⁵ בענין פנימיות אבא פנימיות עתיק, שמ"מ אין זה דומה לבחי' פנימיות עתיק כמו שהוא במקומו. וכמו"כ יובן בענין עתיק שהוא העתקת העצמות, שזהו כפי שנעשה כבר בבחי' העתקה כו', ואין זה כמו העצמות ממש. ולמעלה מזה הו"ע הוי' בדד

63) ראה פרש"י בראשית א, ו.

64) האזינו שם, יב.

65) ראה ד"ה ויצא וד"ה וישלח תרס"ו.

59) ראה מקומות שצויינו בהערה 76.

60) ראה לקמן פ"ה.

61) ישע"י ס, כא. סנהדרין ר"פ חלק.

62) ב"ק יז, א.

ינחנו, דהנה, בדד הוא בד ד', בד פירושו יחידי⁶⁶, והיינו כמו שהוא ית' יחיד ומיוחד כו'. והד' השני דבדד רומז לבחי' מלכות דאצילות. וענין בדד היינו עליית המלכות דאצילות במלכות דא"ס, שע"ז נעשית גם העלי' דמלכות דא"ס בבחי' פנימיות ועצמיות א"ס, שזהו"ע והאל הקדוש נקדש בצדקה⁶⁷, דלכאורה, מאחר שהוא בחי' קדוש, מהו ענין נקדש כו', אך הענין הוא, שע"י הצדקה שזהו בחי' מלכות דאצילות, נקדש האל הקדוש, בחי' מלכות דא"ס⁶⁸.

והענין בזה, שהעלי' דנשר היא בכללות בקו התורה, משא"כ ענין הוי' בדד ינחנו הו"ע התשובה שלמעלה מהתורה, שזהו"ע בדד, כמו בד בבו, שעל זה רומזים בגדי בד דכה"ג ביוהכ"פ שבהם דוקא הי' נכנס לקדה"ק. וזהו אומרו כנשר בכ"ף הדמיון, לפי שעלי' זו היא למעלה מבחי' העלי' דתורה שע"י הנשר. וזהו גם מ"ש²⁸ ישאהו על אברתו, דאברתו קאי על רמ"ח פקודין שהם רמ"ח אברין דמלכא⁶⁹, ופי' ישאהו על אברתו הוא למעלה מרמ"ח פקודין, והיינו, שגם כאשר פגם ברמ"ח פיקודין, שזהו מ"ש לפנ"ז⁷⁰ ימצאהו בארץ מדבר, מדבר הוא ארץ אשר לא ישב אדם שם⁷¹, שמורה על העדר קיום מ"ע וגם הפגם בל"ת, והו"ע ארץ לא זרועה⁷², שנזרע בו הענין דלא⁷³ (ענינים שהם לא כדבעי), הנה מ"מ ישאהו על אברתו, שהו"ע העלי' לבחי' שלמעלה מאור התומ"צ. וזהו גם כנשר וגו', שגם כאשר נשר ונפל כו' בבחי' הרפ"ח ניצוצין כו', רפ"ח מ"ת⁷⁴, דמאן דנפיל מדרגי' איקרי מית⁷⁵, מ"מ, ישאהו על אברתו. וזהו ג"כ ענין תחיית המתים, ע"י הטל שעתיד להחיות בו את המתים, טל אורות טלין⁷⁶, בחי' אור דתורה שלמעלה מהתורה עצמה⁷⁷, שמצד בחי' זו הנה גם הטמא והמת יהי' טהור וחי, שזהו אופן נעלה יותר

74) ראה עץ חיים שער יח (שער רפ"ח ניצוצין) פ"א. ל"ת, שער הפסוקים וסה"ל להאריז"ל עה"פ בראשית ב, א. ועוד.
75) כ"ה בלקו"ת חוקת נו, סע"ד ואילך.
וראה זהר ח"ג קלה, ב. עץ חיים שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ב. מבוא שערים שער ב ח"ב פ"ג.
76) ישע"י כו, יט. וראה תניא פל"ו. לקו"ש ח"א ע' 193 בהערה (ד"ה טל תורה).
77) ראה לקו"ת האזינו עג, ג. לקו"ש שבהערה הקודמת. וראה המשך וככה תרל"ז פס"ח.

66) ראה יומא עא, ב. זבחים יח, ב. ראה לקו"ת אחרי כח, סע"ב ואילך. עטרת ראש כח, א ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' אירלב ואילך. ועוד.
67) תפלת העמידה דימים הנוראים.
68) ראה סידור (עם דא"ח) ונ, ד.
69) ראה זח"א קע, ב.
70) האזינו שם, יו"ד.
71) ירמ"ב, ב, ו.
72) ירמ"ב, ב, ב.
73) ראה לקו"ת במדבר ד, ג. נשא כ, ג.
פ' ראה לב, ב.

בחיות, דלכן גם המת יהי' חי. והמשכת בחינה זו הוא ע"י כנפי נשרים, קו האמצעי דוקא, דבכללות הו"ע יגמה"ר שעל ידם נעשה גם המת חי, וכמ"ש⁷⁸ מחי' מתים ברחמים רבים. וזהו ג"כ מ"ש⁷⁹ יצרנהו כאישון עינו, דהנה, אישון בת עין הוא השחור שבעין⁷⁹ שנקרא נהורא אוכמא, והלובן שבעין הוא נהורא חיוורא, והרי עיקר הראי' הוא דוקא בהשחור שבעין, וכמאמר⁸⁰ אין אדם רואה מתוך הלבן שבעין אלא מתוך השחור שבו. והוא ע"ד יתרון⁸¹ האור מתוך החושך, דהיינו כאשר השחרות מזדכך ומתהפך לטבע הבהירות, אזי הוא למעלה מבחי' בהירות הלובן, ואז ישרה בו הראי'. וזהו גם מה שמסיים בכתוב ואין עמו א-ל נכר, שגם מי שמצד מצבו יש לו שייכות לענין אל נכר כו', מ"מ הנה מצד יגמה"ר נעשים לו זדונות כזכיות.

(ו) **וזהו** כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועי' תצמיח, שהו"ע ג' הבחי' שבקיום התומ"צ כנ"ל, הנה כן אד' הוי' יצמיח גו', היינו, שגם מי שחטא כו' תהי' אצלו הצמיחה וגילוי האור מלמעלה ע"י בחי' אד' הוי' שמאיר בר"ה ויוהכ"פ, דשם אד' הוא בר"ה, ושם הוי' בניקוד אלקים הוא ביוהכ"פ⁸², והרי ענין שם הוי' בניקוד אלקים הוא דוגמת הענין דבדד, שהוא בחי' מלכות דא"ס⁸³, וכשם שע"י עליית מלכות דאצילות מתעלית גם מלכות דא"ס בבחי' פנימיות ועצמיות א"ס, כנ"ל בפירוש והאל הקדוש נקדש בצדקה, כמו"כ הוא גם בענין הוי' בניקוד אלקים, שכאשר שם אלקים עולה בשם הוי', אזי גם שם הוי' עולה למעלה יותר, ומצד בחינה זו הרי גם מי שאין אצלו הזריעה דתומ"צ, הנה אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה, בדוגמת כארץ תוציא צמחה גו', ועוד למעלה יותר. והענין בזה, כידוע שיי"ג מדה"ר וי"ג מדות שהתורה נדרשת בהם שייכים זה לזה, וכמאמר המגיד⁸⁴ ששם א-ל שהוא התחלת יגמה"ר⁸⁵, א-ל רחום וחנון⁸⁶, מי א-ל כמוך⁸⁷, הוא כנגד מדת קל וחומר שהיא התחלת י"ג המדות שהתורה נדרשת בהם. ולכן, הנה מצד יגמה"ר נעשה המשכת אור התורה, שזהו"ע כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה, ואדרבה, שאור התורה

(בהוצאת תשס"ו ע' קפו. ע' תנח). הובא

באוה"ת בהעלותך ע' תב. פ' ראה ע' תשפה. ועוד.

(85) זח"ג קלא, ב. עץ חיים שער יג (שער

אריך אנפין) פ"א. ועוד.

(86) תשא לד, ו.

(87) מיכה ז, יח.

(78) בתפלת העמידה.

(79) פרש"י עה"פ.

(80) ראה ויק"ר פל"א, ח.

(81) ע"פ קהלת ב, יג.

(82) לקו"ת נצבים נא, ג.

(83) שם נג, ב.

(84) אור תורה להה"מ סימן קמ. סימן תמ

שנמשך ע"י התשובה הוא למעלה יותר. והמשכה זו היא נגד כל הגוים, דקאי הן על בחי' הגוי שבעצמו כו' והן על הגוי שבזולת כו', שעיי"ז שיצמיח צדקה ותהלה נדחה גם החושך של הגוים. וכל זה הוא מצד גילוי בחי' בדרך שנמשך ביוהכ"פ, וגמר ההמשכה היא בשמע"צ, שענינו הוא כמ"ש⁸⁸ יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך. ומבחי' זו נמשך רב טוב לבית ישראל⁸⁹, וגם אלו שיש בהם זדונות, שנעשים כזכיות כו', ונמשך כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה, בבני חיי ומזוני רויחא, בטוב הנראה והנגלה.

88) משלי ה, יז. וראה רד"ה ביום השמע"צ עת"ר, ה"שי"ת. ובכ"מ. וילך.

89) ישעי' סג, ז. — הפטרת ש"פ נצבים